

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
42

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-29-X

BRNO 2001

PŘEHLED VÝZKUMŮ 42 (2000)

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz>
- Odpovědný redaktor: Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš,
Alice Del Maschio
- Na titulním listě:
1. Výřez jihovýchodní části historického jádra města Brna z plánu z roku 1754 (Archiv města Brna, Sbíрка map a plánů K11).
Uložení Portos//D:/scanner/PV 2000/PV/Pvtif.tif
 2. Dvě středověká aquamanile ve tvaru beránka a koníčka, pocházející z odpadních jímek, odkrytých roku 2000 při výzkumu severozápadní části tzv. „Velkého Špalíčku“ v Brně (Dominikánská 3, 5, 7). Foto Karel Šabata, Museum města Brna.
- Tisk: BEKROS
- Náklad: 350 ks

© 2001 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

BLUČINA (okr. Brno-venkov)

Intravilán, dvůr fary (č. p. 20). Středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Na podzim 1999 byly v jižní části dvora fary v těsném sousedství presbystáře kostela prováděny terénní úpravy pro zatravnění. V orbou zplanýrovaném povrchu se nacházelo množství lidských kostí a středověké keramiky, nalezeno bylo i několik zlomků keramiky středodunajských popelnicových polí. Asi 11 m od západní a 10 m od jižní obvodové farské zdi se z větší části již ve sprašovém podloží rýsoval obdélníkový objekt, připomínající tvarem hrobovou jámu. Při jeho výzkumu v březnu 2000 se ukázalo, že objekt o šířce 0,8 m a s orientací S-J se ze severního vyústění pravidelně šikmo zahlubuje jižním směrem proti svahu. Byl odkryt v délce 2,8 m, jeho jižní ukončení se ale nepodařilo zachytit. Šikmo se svažující dno dosáhlo na jižní straně hloubky 1,4 m. Zásyp tvořila v horní části hnědá a šedohnědá kyprá hlína, při dně se nacházely vrstvy světle hnědé až šedozelené a tmavě šedé až černé hutné jílovité hlíny. Ve výplni objektu byl kromě několika atypických pravěkých zlomků keramiky a mazanice nalezen především středověký keramický materiál, datovatelný vesměs do 13. století. Zřejmě nejstarší zlomek představuje masivní okraj zásobnice se silnou příměsí tuhy, který může pocházet již z konce 12. století. Měl by tedy být starší než první písemná zmínka o Blučině k roku 1240 a nasvědčoval by existenci původní slovanské osady ještě před příchodem německých osadníků (srv. Jan 1994, 48-54). Funkci objektu se nepodařilo tímto dílčím odkryvem zcela objasnit, mohl by představovat vstup do podzemního prostoru, chodby či sklepa.

Intravilán, ul. 9. května (č. p. 622). Středověk. Dokumentace profilů.

Výkopem sklepa za domem č. p. 622 byla v červenci 2000 obnažena stratigrafická situace inundačního terénu na levobřežní terase Litavy. Na profilech bylo možno sledovat střídání vrstev sytě černé a hnědé (náplavové?) hlíny. Poslední sytě černá vrstva začínala v hloubce 1,8-1,9 m pod úrovní povrchu, přičemž její spodní hrana nebyla ještě dnem výkopu v hloubce 2,4 m zachycena. V této vrstvě byl nalezen zesílený, na vnější straně horizontálně žlábkovaný okraj zásobnice se silnou příměsí tuhy, který lze datovat do 13. století.

Milan Salaš, MZM Brno

Literatura:

Jan, L. 1994: Od první písemné zmínky do roku 1616, in: Dějiny Blučiny, 48-82. Brno.

Resumé:

Blučina (Bez. Brno-venkov), Intravillan der Gemeinde. Mittelalter (12.-13. Jh.). Siedlung. Rettungsgrabung.

Blučina (okr. Brno-venkov), Intravillan der Gemeinde. Mittelalter (13. Jh.). Dokumentation der Profile.

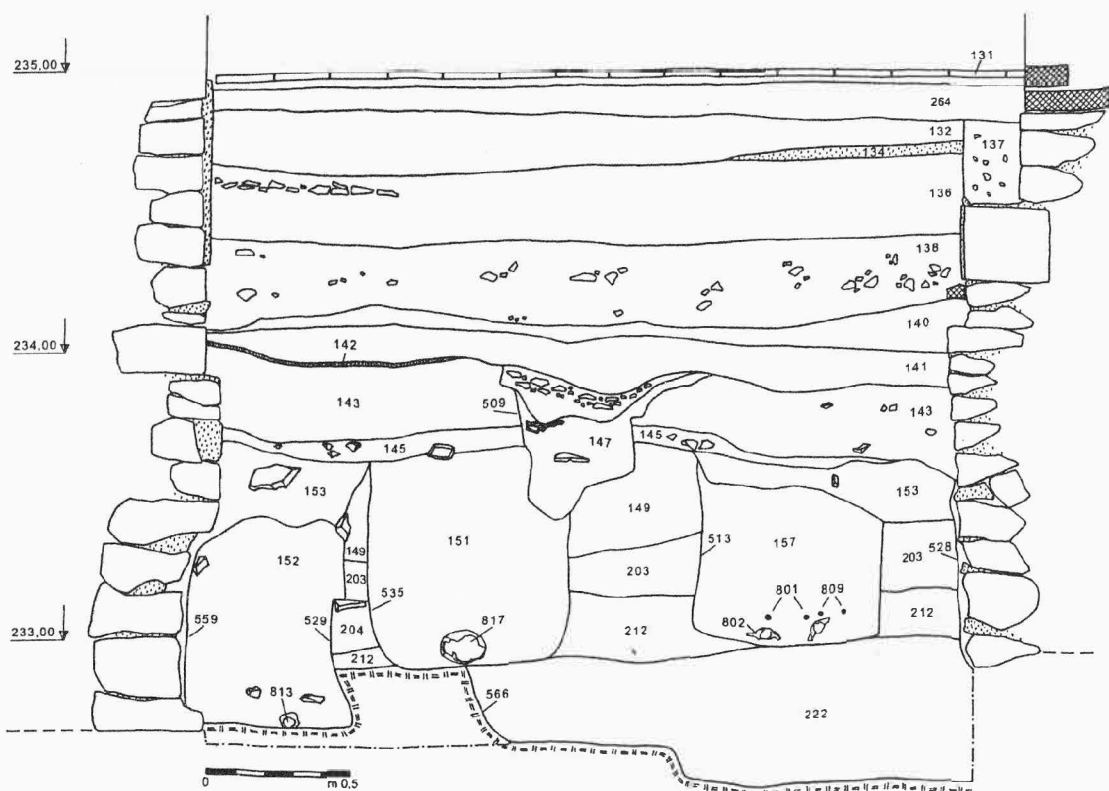
BOHUŠOV (okr. Bruntál)

Kostel sv. Martina. Střední a mladší doba hradištní, středověk, novověk. Sídliště, kostel, pohřebiště. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum v kostele sv. Martina v Bohušově proběhl v době od srpna 1999 do března 2000 v souvislosti se sanací podlahy v interiéru a statickým zajištěním zdiva. Výzkum byl realizován formou plošného odkryvu ve východní části presbystáře a sakristie.

Sídlištní vrstva (obr. 1., k. č. 149) indikuje osídlení lokality v střed- a mladohradištním období. Kolem poloviny 13. století bylo zdejší osídlení doplněno dalším obyvatelstvem (CDM III, 222). S příchodem nových osadníků snad můžeme spojit řadové pohřebiště, předcházející výstavbě zděného kostela. Ze tohoto bylo archeologickým výzkumem odkryto celkem 12 pohřbů, z nichž některé byly porušeny základovým vkopem při budování kostela. Pohřeb k. č. 817 je datován mincí (malý brakteát Přemysla Otakara II; určil dr. J. Šmerda) ve funkci obolu mrtvých, jiné doklady hrobové výbavy nebyly zaznamenány.

Další nálezné situace již byly spojeny s výstavbou a provozem gotického kostela sv. Martina. Vznik jednodílné stavby s obdélným presbystářem a sakristií je možné předpokládat někdy kolem r. 1275. Kostel od počátku zřejmě sloužil jako rodové pohřebiště pánů z Fulštejna (Herbert z Fulštejna vystavěl před rokem 1255 spolu s biskupem Brunem ze Schauenburka nad vsí hrad; CDM III, 222). Ve zkoumané části presbystáře bylo odkryto celkem 18 pohřbů uložených v průběhu 13.-17. století, z nichž většina s velkou mírou pravděpodobnosti náleží členům tohoto rodu. V průběhu 16. a počátkem 17. století. byli někteří členové či příbuzní rodu pohřbeni ve zděných zaklenutých hrobových komorách. Ve východní části presbystáře byly zcela či z části odkryty celkem čtyři hrobové komory, další podobná spolu s rozměrnější hrobkou se nacházela v jeho západní části. Písemnými prameny doložené vylopuení hrobových komor během třicetileté války dokládají vyhlášené otvory do klenby každé z nich. Místa posledního odpočinku některých z pohřbených označoval náhrobní kámen. Již počátkem výzkumu byly po skrývce nejmladších vrstev (18.-20. století) odkryty tři figurální rene-

Obr. 1. Bohušov okr. Bruntál. Kostel sv. Martina 1999, sakristie. Profil P4. K. č. 212, 566 srov. kap. Neolit; k. č. 203 srov. kap. Doba římská a stěhování národů. Hl. Martin Kirche. Profil P4. K. 212, 566 – Neolithikum; K.203 – Jüngere Römische Kaiserzeit.

sanční náhrobky z 16. - poč. 17. století (Jindřicha Supa z Fulštejna, Ekrycka Supa z Fulštejna a Václava st. Sedlnického z Choltic).

Archeologický výzkum v r. 1999/2000 poskytl i důležité doklady o podobě interiéru presbytáře a sakristie kostela v průběhu středověku a novověku. Bezprostředně po výstavbě kostela byl stavební horizont reprezentovaný až 0,35 m silnou vrstvou úlomků kamene a fragmenty malty (obr. 1, k. č. 145) překryt vyrovnávací vrstvou tvořenou přemístěnými kulturními vrstvami a podložím, pocházejícími z hloubení základového vkopu. Porušení staršího pohřebiště pak v této vrstvě (obr. 1., k. č. 143) dokládají rozptýlené lidské kosti. Nejstarší zpevnění interiéru kostela představovala litá maltová podlaha, doložená souvisleji v presbytáři a fragmentárně i v sakristii (obr. 1., k. č. 142). S určitým odstupem (14. století) následovala náročnější úprava interiéru kostela, jak o tom svědčí odkryté pozůstatky oltární menzy v presbytáři a podobné menších rozměrů v sakristii. Současně byl interiér presbytáře vydlážděn plochými kvádry z bílého pískovce. Relikt této dlažby se dochoval v jeho SV koutu, kde byla také odkryta in situ dochovaná patka sanktuáře (?) ze stejného materiálu. V průběhu středověku a novověku se úroveň terénu

v kostele stále zvedala (v souvislosti s požáry a obnovami stavby), registrováno bylo ještě dalších 5 úrovní podlah. Před položením podlahy z cihelných dlaždic patrně v 17. století byly pod dorovnávkou z maltovitého prachu vloženy dva keramické hrnky, buď prázdné anebo s nedochovaným obsahem.

Stručný výčet zjištění je možné zakončit zmínkou o nálezech druhotně užitých (především při úpravách mladších podlah) architektonických zlomcích a dílech, dokládajících stavební vývoj a úpravy kostela.

Michal Zezula, SPÚ v Ostravě, arch. odd. Opava

Literatura:

Grůza, A. - Goryczková, N. 1999: Stavebně historický průzkum kostela sv. Martina v Bohušově. Strojopis.

Resumé:

Bohušov (Bez. Bruntál), Hl. Martin Kirche. Mittlere und jüngere Burgwallzeit, Mittelalter, Neuzeit. Siedlung, Kirche, Gräberfeld. Rettungsgrabung.